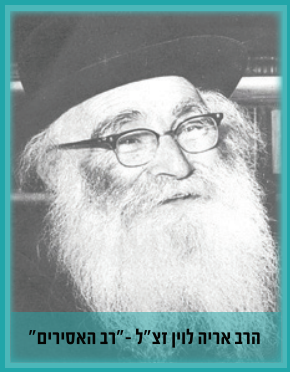
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

פרשת ויקהל - שבת שקלים

כ"ה אדר א' תשפ"ב

גליון מספר 248

דרך חיים

"אמר ר' אבהו: אמר משה לפני הקדוש ברוך הוא: רבונו של עולם, במה תרום קרן ישראל? אמר לו: "בכי תשא"" (בבא בתרא י:). לפי פשטות הלשון "תשא את ראש" פירושו הרמה ונשיאת והראש. "אם באת לשאת ראשם בהגבהה קח מהם כופר לצדקה" (רש"י שם).

עלינו להבין מה עניינה של פרשת שקלים אותה אנו קוראים השבת - טרם ראש חודש אדר. נחלקו בגמרא (מגילה כט:) איזו פרשה אנו קוראים לפרשת שקלים: "מאי פרשת שקלים? רב אמר: "צו את בני ישראל ואמרת אליהם את קרבני לחמי", ושמואל אמר: "כי תשא"". להלכה ולמעשה פסקנו כדעת שמואל לקרוא את פרשת כי תשא.

המדרש (תהלים שוחר טוב ג) מפרש את הפסוק "ה' מה רבו צרי רבים קמים עלי. רבים אמרים לנפשי אין ישועתה לו באלהים סלה. ואתה ה' מגן בעדי כבודי ומרים ראשי" (תהלים ג ב-ד): "רבנן פתרי קרא באומות העולם: "רבים" אלו הם אומות העולם, שנאמר "הוי המון עמים רבים" (ישעיה יז יב). "אומרים לנפשי"- אומות העולם אומרים לישראל, אומה ששמעה "אנכי" ו"לא יהיה לך" ולבסוף ארבעים יום אמרו "אלה אלהיך ישראל" יש להן תשועה? "אין ישועתה לו באלהים סלה"!. "ואתה ה'" הסכמת עמהם וכתבת בתורה "זובח לאלהים יחרם" (שמות כב יט). "מגן בעדי" אילולי שהזהרתני מגינהון דאבהתיי, שהגנת עלינו בזכות אבותינו אברהם יצחק ויעקב, "כבודי" שהשרית שכינתך בינינו, שנאמר "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם". "מרים ראשי", תחת שהיינו מחוייבים הרמת ראש נתת לנו תלוי ראש, שנאמר "כי תשא את ראש בני ישראל" (שמות ל יב).

השפת אמת (פרשת שקלים שנה תרמט) מבאר בעניין מחצית השקל: "בענין "העשיר לא ירבה", וכן מצינו בנדבת המשכן שהיה בזהב ונחשת ככל נדבת רוחו של כל אחד. וכסף פקודי היה בשוה, להראות כי האהבה ורצון שנמצא בלבות בני ישראל הוא הכח אשר נטע ה' יתברך בתוכנו בעת קבלת התורה, ואינו בכח אנושי. כי היראה ושאר המדות הוא כל אחד לפי כחו, והאהבה היא מתנה מהקב"ה. לכן כסף שהוא בחינת אהבה יד כל אחד שוה בו". כסף הוא מלשון אהבה וכסופים "נכסוף נכספתי לראותך בתפארת עוזך" (ידיד נפש). עבודת ה' בזיכוך המידות וקרבת אלקים משתנה מאדם לאדם, אבל אהבת ה' שנמשלת בכסף שם כל אחד מביא בשווה, משום שאהבת ה' לא מתחילה מהשתדלותנו אלא ממה שטבע בתוכנו הקב"ה.

המשך בעמוד הבא

הגליון מוקדש לעילוי נשמת

שרה בת יעקב ז"ל

טלפון: 1700-700-999 | **דוא"ל:** office@ish-tsadik.org.il | **אתר:** www.ish-tsadik.org.il

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

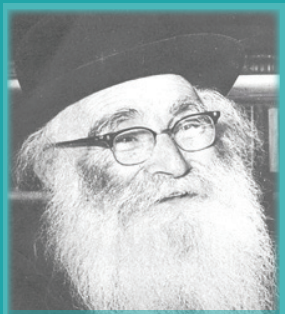

הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

דרך חיים

זה מה שאנו אומרים "הבוחר בעמו ישראל באהבה", שמלבד פשט הלשון שה' בחר בנו מחמת אהבתו אלינו, עוד יש לומר שבחירת ה' יתברך בנו מתבטאת באהבה שנטע בתוכנו אליו יתברך. וכמים הפנים לפנים, מתוך האהבה אליו שטבע אותה בנו גם הוא קורן ומשיב לנו את אהבתו. האהבה שלנו מלמטה מעוררת אהבה שלו אלינו. אהבתו אלינו שמכח "אשר בחר בנו" הביאה למה ש"נתן לנו את תורתו". ומתוך לימוד התורה וריבויה אנו זוכרים להגביר את אהבתנו אליו - "ואהבת את ה' אלהיך".

על פי דרך זו מבאר השפת אמת (ליקוטים יתרו) בשם סבו הגדול החידושי הרי"ם תירוץ אמיתי לקושיה המפורסמת כיצד יכול הקב"ה לצוות עלינו לאהוב אותו. "ובודאי נטבע בכל אחד מישראל רצון אמיתי אליו יתברך, רק על ידי השכחה בהבלי העולם נשכח האמת. לזאת בשמירה מרצונות אחרים נתגלה רצון האמת לה' יתברך". כלשון החינוך (מצוה תיח - מצות אהבת ה') שמצוה זו היא "מן המצות התמידיות על האדם ומוטלות עליו לעולם", וכיצד יכול לקיימה אם היא נוהגת תמיד? על ידי מה שלא "קובע מחשבותיו בענינים הגשמיים ובהבלי העולם שלא לשם שמים רק להתענג בהם לבד, או להשיג כבוד העולם הזה הכואב להגדיל שמו, לא לכוונה להטיב לטובים ולחזק ידי ישרים", שבזה "ביטל עשה זה ועונשו גדול". וכן אמר החובות הלבבות (שער חשבון הנפש פרק ג): "כאשר לא יתחברו בכלי אחד המים והאש, כן לא תתחבר בלב המאמין אהבת העולם הזה ואהבת העולם הבא".

זאת תורת העולה בפרשת שקלים, יסוד מוסד לנקודת הכסף - אותו הגרעין הנטוע בכל אחד ואחד מישראל שוה בשוה, "העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט", גם העני והשפל בישראל במעשיו סוף סוף בשורשו מקננת גחלת אהבת ה' ממש כשם שמקננת בגדול בישראל. רק הכל תלוי במידת שמירתו עליה. אם האדם משקיע מוחו ומעשיו בעבודת ה', ועניני העולם הזה טפלים אל העיקר, הרי שלא די שהמים הרבים לא מכבים את האש, כי אם עוד עולה מדורה גדולה עד כדי השגת המדרגה העליונה שבמצות אהבת ה'. לעומת זאת, אם האדם משקיע תאוותיו ומחשבותיו בהבלי העולם בזה מחניק הוא את הגחלת ומכסה אותה בעפר, וכך בא לביטול המצוה הזו.

זו כוונת חז"ל (אבות פרק ה משנה טז): "כל אהבה שהיא תלויה בדבר בטל דבר בטלה אהבה ושאינה תלויה בדבר אינה בטלה לעולם". מבאר המהר"ל בדרך חיים (שם): "בא להודיע תקות ובטחון ישראל בגלות, שאי אפשר שתהיה האהבה בטילה לעולם, שהרי האהבה שהש"י אהב ישראל לא היתה תלויה בדבר כלל ומאחר שאין האהבה תלויה בדבר אין האהבה בטילה".

זו הסיבה שאנו מביאים את מחצית השקל, כי עומק האהבה כבר תלויה בליבנו ומכאן עלינו ללכת ולהגדיל אותה בתורה ומצוות, אך במחצית הראשונה שמעשה ידי שמים היא כולנו כאחד שווים. זוהי הרמת קרן ישראל מה שהקב"ה חפץ בנו ולא יעזבנו מפאת שום ריחוק שבעולם.

שבת שלום!

טלפון: 1700-700-999 | **דוא"ל:** office@ish-tsadik.org.il | **אתר:** www.ish-tsadik.org.il

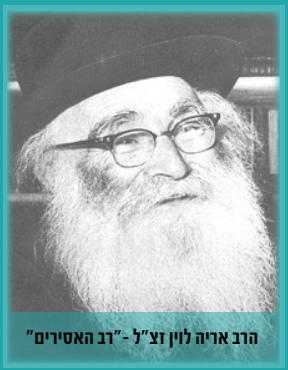
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

בדרכו של ר' אריה

פעם אמר ר' אריה:

חז"ל אומרים שיעק אבינו נשאר מעבר הנהר לבדו והתקוטט עם מלאכו של עשו, לפי שנשארו מעבר לנהר פכים קטנים, ומכאן למדו שהצדיקים חביב עליהם ממונם יותר מגופם. וכל כך למה? מפני שאין פושטים ידם בגזל. ומקשים העולם מדוע הוצרך יעקב לעבור לבדו ולהיכנס לסכנה מחמת כן, הלא יכול היה לשלוח את אי מי מִתוך אלפי עבדיו ובני משפחתו כדי לקחתם?

אלא, שהיא הנותנת. מאחר ויש בזה סכנה וכל מעשה זה הוא מחמת צדקות מיוחדת שנהג בה יעקב, על כן היה צריך ללכת בעצמו, כי אין שום ערך לצדקות כאשר האדם מסכן בכך את זולתו...

(דרך אבות עמוד צ)

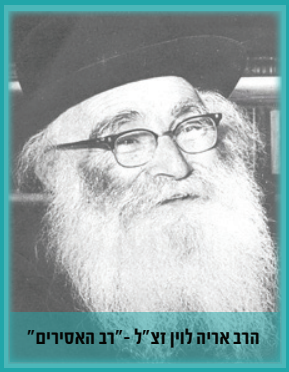
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

אנו נכנסים בימים אלה לחודש אדר, החודש אשר נאמר עליו כי "משנכנס אדר מרבים בשמחה". חודש זה חודש מיוחד הוא לישראל בו נושעו ממיתה לחיים בדרך של "ונהפוך הוא". הדריכו אותנו רבותינו כי חודש זה הוא חודש בעל מזל, ולכן אדם שיש לו דין עם גוי ישתדל לקיימו דווקא בחודש זה, במידת האפשר, על מנת שמזלו יאיר לו פנים.

כשהיה בית המקדש קיים היו משמיעים על השקלים החל מראש חודש אדר, כלשון המשנה "באחד באדר משמיעין על השקלים" (שקלים א א). שקלים אלו היו הולכים לקרבנות הציבור. מכח עניין זה קוראים בכל קהילות ישראל את 'פרשת שקלים' למפטיר בשבת שטרם ראש חודש אדר.

בגינת אגוז (א לז, הובאו דבריו בט"ז סי' תרפה) הובא שאין לקרוא לקטן לעלות לתורה בקריאת פרשת שקלים. והכריע הביאור הלכה (שם ד"ה או) שאין קוראים אלא לקטן היודע לקרוא עם בעל הקורא מתוך הכתב מילה במילה. וברוב קהילות ישראל אין נוהגים בין כה וכה להעלות לקריאת מפטיר (בכל שבת) נער שאינו בר מצוה, ונער שכזה ניתן לתת לו לעלות לקריאת פרשת שקלים. ובקהילות רבות נוהגים להעלות את רב הקהילה או אדם חשוב אחר לקריאת פרשת שקלים, ככל אחת משאר ד' הפרשיות.

החל מתחילת החודש מקפידים בנתינת מעות "זכר למחצית השקל", זכר לאותן מעות שהיו אוספים עבור קרבנות הציבור בחודש זה, כפי שהזכרנו בקריאת המפטיר של שבת שעברה. יש המקפידים לתת מעות אלה כבר עם תחילת החודש, ויש הממתינים עד תפילת מנחה של תענית אסתר, לקיים את הפסוק "שמרו משפט ועשו צדקה" אותו אנו קוראים בהפטרת התענית. נחלקו הפוסקים מהו הסכום אותו יש לתת למחצית השקל. יש שנתנו ג' חצאי שקל מאותו המטבע הנהוג במדינתו (כלומר, שקל וחצי בארץ ישראל, וכן בכל ארץ לפי המטבע הנפוץ בה). אולם היו שהקפידו לתת ג' מטבעות שבכל אחד מהם יש 9.6 גרם כסף צרוף, שכך היה סכום מחצית השקל בזמן בית המקדש, ובהתאם לשווי זהב זה יש לתת את הסכום לצדקה. אמנם ניתן לתת גם סכום עגול הגדול מסכום מחצית השקל, והעודף יילך לצדקה כדין כל צדקה.

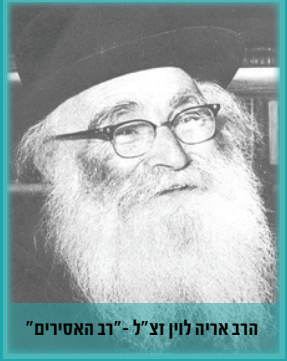

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

שו"ת

עם הרב חיים אידלס

שאלה | האם בקריאת 'שנים מקרא ואחד תרגום' יש לקרוא גם את 'פרשת שקלים'?

תשובה | פסק מרן המשנה ברורה (רפה ס"ק יח) שאת קריאת התורה בימים טובים אין צריך לקרוא 'שנים מקרא ואחד תרגום'. ויש בין הראשונים מי שסברו שיש לקרוא את פרשיות הימים הטובים (תרוה"ד א כג בשם ר"ח, אורחות חיים הל' פסח ועוד). והיה מי שכתב שעוד יותר יש מקום לחייב לקרוא את 'פרשת שקלים' שאינה נוגעת ליום טוב אלא לקריאה שבשבת (מגיד תעלומה על הרא"ש ברכות פ"א). ומכח זאת נקט בשו"ת דברי משה (א יב בשם הרבי מזלאטשוב) שראוי לאנשי מעשה לנהוג כך. אך למעשה אין חובה בדבר ורוב העם לא נהג לקרוא (אגרות משה ג מ).

שאלה | האם יש לברך את הילדים בליל שבת קודש עם שתי ידיים או יד אחת?

תשובה | במעבר יבוק כותב שיש לברך רק עם יד אחת. אבל בסידור יעב"ץ כתב שחייבים להניח שתי ידיים, משום שיש בזה סוד גדול. רק שיש שערערו בכלל על עצם מנהג זה, כמו שכותב החוות יאיר (סי' ער) שבזמנו רבים לא בירכו בכלל את הבנים בערב שבת.

ובאמת למיטב ידיעתי הדבר לא מופיע כלל בכתבי האריז"ל, אך על כל פנים מנהג העולם לברך. ולמעשה אנו פוסקים שמותר לברך בב' ידיו, משום שכל איסור נשיאת כפיים שאסור בלא כהן (כתובות כד.) הוא רק כשמתכוונים לשאת כפיים למצות ברכת כהנים. ומכיוון שכאן אין זו שעת התפילה נחשב הדבר כאילו מתכוונים בפירוש שלא לשאת כפיים, וכך פסק הביה"ל (קכח א). אך נציין שבאמת הגר"א זי"ע היה מניח רק יד אחת על המתברך.